

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018 2500 EA Den Haag

Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2019-0000109049

Uw brief (kenmerk)

Datum 2 juli 2019
Betreft Eurogroep bespreking proces Kroatië richting ERM-II

Geachte voorzitter,

Na het versturen van de geannoteerde agenda is gebleken dat naar verwachting ook ERM-II issues op de Eurogroep zullen worden besproken. De wens van Kroatië om tot het zogenaamde *Exchange Rate Mechanism* (ERM-II) toe te treden zal worden besproken en hierover zal waarschijnlijk een statement worden aangenomen. Dat het een bespreking over Kroatië betreft, is niet openbaar. Deze Kamerbrief wordt daarom, net zoals vorig jaar is gebeurd bij de discussie rondom toetreding van Bulgarije tot ERM-II, vertrouwelijk verstuurd vanwege de marktgevoeligheid van de informatie. De vertrouwelijkheid zal direct worden opgeheven zodra dit mogelijk is.

Alle EU-lidstaten hebben zich verbonden om tot de eurozone toe te treden, behalve Denemarken en het Verenigd Koninkrijk. Kroatië heeft publiekelijk de intentie uitgesproken om op korte termijn tot de eurozone te willen toetreden. Een belangrijke verplichting die volgt uit het Verdrag betreffende de werking van de EU voor eurotoetreding is wisselkoersstabiliteit. Het verdrag formuleert dit als deelname aan het wisselkoersmechanisme ERM-II voor een periode van minimaal twee jaar, zonder dat sprake is van een waardedaling van de munt in kwestie ten opzichte van de euro. Bij ERM-II wordt een wisselkoers binnen een bandbreedte gekoppeld aan de euro. Naast de eurolanden, is Denemarken momenteel het enige land dat deel uitmaakt van ERM-II. Toetreding tot ERM-II moet door het land in kwestie worden aangevraagd.

Op verzoek van Kroatië zijn de ECB en de Europese Commissie met Kroatië in gesprek gegaan over mogelijke toetreding tot ERM-II. Als resultaat van deze gesprekken heeft Kroatië nu in een brief aangegeven de intentie te hebben medio 2020 toe te treden tot ERM-II. Op het moment dat Kroatië dan daadwerkelijke een aanvraag doet, zal hierover worden besloten met unanimiteit door deelnemende landen aan ERM-II, oftewel de eurolanden en Denemarken.

Om tot de eurozone te kunnen toetreden moet een lidstaat naast wisselkoersstabiliteit ook voldoen aan drie andere kwantitatieve convergentiecriteria: 1.) prijsstabiliteit, 2.) stabiele lange termijnrentes en 3.)

houdbare overheidsfinanciën (zowel qua tekort als qua schuld). Vanwege de noodzaak om bij de betreffende EU-lidstaten te kijken in welke mate voortgang wordt gemaakt ten aanzien van de verdragsverplichting de euro te introduceren publiceren de ECB en de Europese Commissie beide elke twee jaar een convergentierapport.

Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen

Ons kenmerk
2019-0000109049

Bij de meest recente publicatie van de convergentierapporten uit 2018 voldeed Kroatië aan deze drie criteria:¹

1.) prijsstabiliteit: De gemiddelde jaar-op-jaar inflatie over de laatste twaalf maanden voor publicatie van convergentierapport (april 2017 t/m maart 2018) was 1,3%, in lijn met de gemiddelde Eurozone jaar-op-jaar inflatie (1,4%); de inflatie is tevens minder dan de op dat moment geschatte maximaal toegestane inflatie voor eurotoetreding van 1,9% (waarbij geldt dat inflatie maximaal circa 1,5% hoger mag zijn dan de inflatie in de best presterende landen).

2.) stabiele lange termijnrentes: De lange rente lag op het laatste meetmoment voor de 2018 publicatie op circa 2,6%, en daarmee lager dan de referentiewaarde van 3,2% die wordt bepaald door de rentes van de drie landen met de laagste inflatie te nemen.

3.) houdbare overheidsfinanciën: Kroatië voldoet sinds 2017 ook aan het tekortcriterium. Het is in dat jaar met een begrotingsoverschot van 0,8% bbp ontslagen uit de correctieve arm van het stabiliteits- en groeipact (SGP). Voor 2019 respectievelijk 2020 wordt het begrotingsoverschot volgens de lenteraming geraamd op 0,1% bbp respectievelijk 0,5% bbp. Tot slot voldoet Kroatië op dit moment ook aan het schuld criterium van het SGP. De Kroatische schuld ligt met een geschatte publieke schuld van 70,9% van het bbp in 2019 en 67,6% van het bbp in 2020 weliswaar boven de 60%-referentiewaarde, maar daalt al enkele jaren sneller dan de binnen het SGP afgesproken benchmark voor schuldreductie, geformuleerd als minimale stappen ter verkleining van het verschil met 60% van 1/20 per jaar.

Met het voldoen aan bovengenoemde criteria is succesvolle deelname aan ERM-II voor Kroatië op dit moment op basis van de Verdragscriteria nog de resterende horde.²

In hun convergentierapporten hebben de instellingen naast hun toets van de convergentiecriteria ook aangegeven welke stappen belangrijk zijn om een omgeving die bijdraagt aan duurzame convergentie te bewerkstelligen. De instellingen constateren dat Kroatië macro-economische onevenwichtigheden in de vorm van hoge private schulden moet beperken via hogere groei en betere instituties. Dergelijke schulden kunnen mogelijk een risico vormen voor financiële

¹ Rapport door de Europese Commissie: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip078_en.pdf

Rapport door de ECB:

<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/ecb.cr201805.nl.pdf?d9bdfc0cb29364a6aedb102a02457b47>

² Bij een aanvraag tot toetreding tot de euro zelf, op zijn vroegst na de minimale periode van twee jaar succesvol verblijf in ERM-II, zal overigens formeel nog moeten worden beoordeeld op Kroatië (nog steeds) aan al deze kwantitatieve criteria voldoet.

problemen na euro-invoering. Ook spreken de instellingen over het belang om het investeringsklimaat te verbeteren om het onderliggende groeipotentieel van de Kroatische economie te verbeteren. De instellingen wijzen in deze context eveneens op het belang van goed openbaar bestuur en het belang van terugdringen van de rol van de staat in de economie. Dergelijke zorgen en adviezen komen ook terug in het meest recente landenrapport van Kroatië dat is opgesteld in het kader van het Europees Semester, uit maart 2019. Dit rapport benoemt daarnaast de noodzaak de kwaliteit van de Kroatische statistieken te verbeteren. Het is van belang dat de zorgen over Kroatië die in de convergentierapporten worden genoemd op het gebied van institutionele kwaliteit en groei- en aanpassingsvermogen in een vroeg stadium worden geadresseerd.

**Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen**

**Ons kenmerk
2019-0000109049**

Additionele beleidstoezeggingen

Deelname aan ERM-II en de eurozone komt met extra verplichtingen en verantwoordelijkheden. De eurozone heeft zich, mede op basis van lessen geleerd in de crisis, de laatste jaren verder ontwikkeld, onder andere door de totstandkoming van de bankenunie en het Europese Stabiliteitsmechanisme (ESM), meer aandacht voor een gedegen financiële sector en meer aandacht voor voldoende aanpassingsvermogen bij veranderende economische omstandigheden. Er zijn echter geen expliciete formele criteria voor toetreding tot ERM-II. Gelet op de nieuwe omstandigheden is in de zomer van 2018 naar aanleiding van de wens van Bulgarije toe te treden tot de eurozone voor het eerst gekeken naar extra beleidstoezeggingen, nog voor toetreding tot ERM-II. Het voldoen aan dergelijke beleidstoezeggingen maakt een soepelere overgang naar ERM-II en daaropvolgend eventueel richting de euro mogelijk. Nederland heeft zich hier destijds hard voor gemaakt. Uiteindelijk heeft Bulgarije speciale beleidstoezeggingen gedaan ten aanzien van het banktoezicht en het verbeteren van institutionele kwaliteit en bestuur. Deze toezeggingen zijn uiteengezet in het verslag van de Eurogroep van 13 juli 2018.³ Ook heeft de Eurogroep in juli 2018 de intentie uitgesproken dat voor andere landen die tot ERM-II zouden willen toetreden vanuit het principe van gelijke behandeling een vergelijkbare procedure als voor Bulgarije zal worden gevolgd.⁴

De ECB en de Europese Commissie hebben met Kroatië gesproken over een set beleidstoezeggingen om nog voor de indiening van de aanvraag voor toetreding tot ERM-II te implementeren. Het Eurogroep-statement van de Eurogroep van juli 2019 zal daarom naar verwachting ook ingaan op de stappen die door Kroatië genomen moeten worden. Kroatië zal hierbij onder andere het banktoezicht moeten versterken door in nauwe samenwerking te treden met de ECB en de nodige voorbereidingen treffen in lijn met de bestaande procedures van de bankenunie. Er zal daarbij door de ECB een inschatting moeten worden gemaakt van de gezondheid van de Kroatische banken. Ook zal Kroatië het macro-prudentieel raamwerk moeten versterken om beter om te gaan met onevenwichtigheden, het beheer van de publieke sector moeten verbeteren, het investeringsklimaat moeten versterken via het verlagen van administratieve en financiële lasten voor het bedrijfsleven en het verzamelen, bewerken en verspreiden van overheidsstatistieken over nationale rekeningen en over de begroting moeten verbeteren.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/07/23/bijlage-1-verslag-eurogroep-en-ecofinraad-van-12-en-13-juli-2018>

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2018/07/12/statement-on-bulgaria-s-path-towards-erm-ii-participation/>

Voor Nederland is daarbij van belang dat Kroatië voldoende groeivermogen, aanpassingsvermogen en adequate instituties heeft. Kroatische beleidstoezeggingen in dit kader dienen geen kopie van de Bulgaarse afspraken te zijn, maar dienen aan te grijpen op de concrete uitdagingen voor de Kroatische economie en haar instituties.

**Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen**

Ons kenmerk
2019-0000109049

Indien Kroatië toezegt deze stappen te ondernemen voor deelname aan het wisselkoersmechanisme is dat een positieve ontwikkeling. Nederland steunt deze aanpak, en benadrukt daarbij dat kwaliteit boven snelheid moet gaan. Het is van belang dat Kroatië voldoende tijd neemt om aan alle toezeggingen te voldoen.

Voortgang Bulgarije

Mogelijk zal de Eurogroep bij dit extra agendapunt ook worden bijgepraat door de instellingen over de voortgang die Bulgarije heeft gemaakt met haar toezeggingen. Pas na een positief oordeel over het naleven van deze toezeggingen zal een beslissing over toetreding tot ERM-II worden genomen. Voor Bulgarije zijn de komende Eurogroep-bijeenkomst geen formele stappen of publicatie van een oordeel voorzien.

Hoogachtend,
De minister van Financiën

W.B. Hoekstra